

PLAN FOR TRYGT SKOLEMILJØ

Alvdal kommune

FORORD

Alle har krav på trygt og godt skolemiljø. Trygghet og trivsel er grunnleggende forutsetninger for et godt læringsmiljø. Et godt og støttende arbeids- og læringsmiljø er noe vi skaper sammen og noe vi skal ha ved skolene i Alvdal.

Denne planen skal være et nyttig redskap i den sammenheng. Planen skal gi føringer for hvordan alvdalsskolen skal arbeide for å skape et trygt og godt skolemiljø (§12 oppl.) samt hvordan man skal håndtere ev. krenkelser og mobbing. Planen bygger på Alvdal kommunes oppvekstplan

Planen er revidert med tanke på at det skal fokuseres på trivsel for alle elever ved skolen. I dette arbeidet er det **tre** viktige forutsetninger;

- Skolene skal drive et aktivt og systematisk arbeid for å fremme et godt skolemiljø
- Alle voksne på skolen har plikt til å følge med, undersøke, gripe inn, melde fra og sette inn tiltak når de får mistanke om eller kjennskap til krenkelser
- Skolen og hjemmet har god kommunikasjon.

Elever i alvdalsskolen skal være:

- trygge på at voksne på skolen vil dem vel, ser dem og passer på
- rause ved å inkludere, ta vare på hverandre og skolemiljøet
- modige ved å stå opp for seg sjøl, hjelpe en venn og tørre å si ifra

Planen “Trygt og godt skolemiljø” skal i hovedsak fokusere på trivsel for alle elever ved skolen. Dette fordi vi vet at det å ha venner og å tilhøre et sosialt fellesskap er viktig for elevenes sosiale utvikling. Det pågående arbeidet med sosial handlingsplan integreres derfor i planen. Samtidig er planen også skolens handlingsplan dersom noen føler seg krenket av andre ved skolen.

Det er skolens plikt å jobbe forebyggende, og det er også klart at skolen har en handlingsplikt både når vi tror og når vi vet at noen er utsatt for krenkelser. Derfor er både forebyggende tiltak og aktuelle handlinger smeltet sammen i én og samme plan.

Alvdal, dato 28.05.25

Erik Hojem Garmager

Kommunalsjef oppvekst

Innhold

FORORD	2
RETTIGHETER OG VERDIGRUNNLAG	4
HVA ER KRENKELSER OG MOBBING?	5
Krenkelser kan tolkes vidt.....	5
Prinsipper for arbeidet.....	5
HELHETLIG OG SYSTEMATISK ARBEID	6
Fremme et trygt og godt skolemiljø	6
Relasjon voksne - elevgruppa	6
Relasjon elev – elev.....	7
Relasjon ansatte – foresatte.....	7
Skolens samarbeid med hjemmene	8
Bli kjent-grupper på 1. og 2.tr.	8
Når elevene begynner ved skolene i Alvdal.....	9
Sikring av skolens fellesareal og skolevei	9
FOREBYGGE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER	10
Skolene har profesjonelle voksne som kan oppdage mobbing.....	10
Elevene settes i stand til sjøl å kjenne igjen mobbing	10
Skolen har gode rutiner for tilsyn	11
Kommunikasjon lærer – elev – foresatte	11

Arbeid med sosial og digital kompetanse.....	11
HÅNDTERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER	15
Aktivitetsplikt jfr. Oppll kap. 12	15
Undersøke og ta på alvor	15
Elevundersøkelsen.....	15
VEDLEGG/RESSURSBANK	18
RUTINER FOR SYSTEMATISK TILSYN	19
Skolegårdsundersøkelse	20
Kart over skoleområdet	21
SJEKKLISTE VED MISTANKE OM MOBBING	22
Observasjon	23
Observasjonslogg i klasserommet.....	24
MAL ÅRSHJUL	27
Stoppsamtale	28
Mal for melding om mottatt bekymring om skolemiljøet	29
KARTLEGGING AV RELASJONER BARN – VOKSEN (Kari Pape)	30

RETTIGHETER OG VERDIGRUNNLAG

Opplæringslovens kapittel 12 gir alle elever en individuell rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.

Formålet med retten er at elevene skal

- være trygge på skolen
- oppleve å høre til
- oppleve å være en betydningsfull del av fellesskapet
- oppleve mulighet til å medvirke.

Skolemiljøet er ikke avgrenset til forhold kun på skolen i skoletida, men gjelder også skoleveien, på turer og arrangementer i skolens regi, på digitale plattformer og der krenkende hendelser utenfor skolen påvirker elevenes skoletrivsel.

Barnekonvensjonen gir barn grunnleggende menneskerettigheter.

Konvensjonen har fire sentrale prinsipper:

- Barns rett til vern mot diskriminering (art. 2)
- Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (art. 3)
- Retten til liv og plikten til å sikre utvikling (art. 6)
- Barns rett til å bli hørt (art. 12)

I arbeidet for et trygt og godt skolemiljø er anerkjennelse av elevers opplevelser og medvirkning et grunnleggende prinsipp. Eleven skal bli tatt på alvor av profesjonelle voksne som tar ansvar for å følge opp saken når de forteller om hvordan de har det. Dette innebærer

blant annet at barnets beste er et grunnleggende hensyn, og at vi skal sikre barns medvirkning. Barn/unge har rett til å si sin mening, og deres mening skal tillegges vekt. Barnet/den unge skal informeres om dette.

HVA ER KRENKELSER OG MOBBING?

Krenkelser er ord eller handlinger som elever opplever som krenkende for sin verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap.

Krenkelsene kan ha ulike former og foregår på ulike arenaer. De kan være *fysiske*, *verbale* eller *indirekte*. Man kan også bli utsatt for *digitale krenkelser*, noe som kan gi like store konsekvenser som å bli utsatt for krenkelser ansikt til ansikt.

Mobbing kan være gjentatte krenkelser fra én eller flere sammen, mot én elev som kan ha vansker med å komme ut av situasjonen ved egen hjelp.

Mobbing kan også være opplevelse av krenkende ord eller handlinger fra voksne eller barn som

- hindrer opplevelsen av å høre til
- vanskeliggjør det å være en betydningsfull deltaker i «selskapet»
- hindrer muligheten til å medvirke

Av dette vektlegges behovet for å høre til.

Krenkelser kan tolkes vidt

Det skal ikke være høy terskel for hva som blir regna som krenkende oppførsel overfor elever. Barn og unge er mer sårbare enn voksne, og på skolen er de i en situasjon de er pålagt å være i, eller som er nødvendig for at de skal få den opplæringa de har rett til. Hva som er krenkelser skal tolkes vidt, men ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Skolens oppgave er også å lære elever

å tenke kritisk og å respektere andres meninger og overbevisninger. Elever kan oppleve uenighet med ansatte eller elever uten at det automatisk kan regnes som krenkende oppførsel. Elevene skal tåle uenighet, både fra ansatte og fra medelever. Likedan kan en elev oppleve irettesettelse fra en lærer/ansatt uten at det kan regnes som en krenkelse. Hva som skal betegnes som krenkelse må baseres på en helhetlig vurdering, ikke bare på den enkelte elevs opplevelse. Det må tolkes i den kontekst og intensjon avsenderen har.

Uavhengig av definisjonene, er det elevens subjektive opplevelse av å ha det trygt og godt som er grunnlaget for at skolen skal ta saken på alvor.

Prinsipper for arbeidet

Et trygt og godt skolemiljø beskytter mot mobbing og andre krenkelser. For å få dette til kreves et kontinuerlig og systematisk forebyggende arbeid med felles fokus og tilnærming. Slik har man større sjanse for å lykkes. Det systematiske arbeidet skal være nedfelt i skolens årshjul.

Arbeidet for trivsel og mot krenkende ord og handlinger beskrives i skolens handlingsplan og bygger på tre prinsipper:

- **Fremme et trygt og godt skolemiljø**
- **Forebygge mobbing og andre krenkelser**
- **Håndtere mobbing og andre krenkelser**

HELHETLIG OG SYSTEMATISK ARBEID

Fremme et trygt og godt skolemiljø

Alle elever skal oppleve et godt arbeidsmiljø der de kan realisere sitt potensiale for læring.

Relasjoner vil alltid utvikles i en kontekst. Forskning viser at et positivt læringsmiljø har sammenheng med gode relasjoner på alle plan. God ledelse og gode relasjoner mellom ansatte danner en ramme også for relasjoner mellom ansatte og elever, mellom ansatte og foreldre

Udir 1.8.24

Skolen er en arena for sosialt samspill, både mellom elever og ansatte og elevene imellom. Relasjoner med både medelever og ansatte på skolen har betydning for elevenes motivasjon, helse, trivsel og læring. Alle elever trenger å bli sett, forstått og verdsatt for den de er, og de trenger å oppleve den trivselen, tryggheten og tilhørigheten som gode relasjoner gir. I tillegg lærer elevene mer sammen med elever og ansatte som de har et godt forhold til.

6 Trygt skolemiljø

Relasjon voksne - elevgruppa

Den ansatte er en tydelig voksen som eleven kan ha tillit til.

Det betyr at læreren/den voksne

- ved sin væremåte setter standarden for hvordan elevene har det sosialt, viser varme og stiller krav
- roser og korrigerer ut ifra elevgruppas kjente og faste normer
- har autoritet og gir tydelige instruksjoner
- er en tydelig leder som er rettferdig
- har godt utviklet empati
- har respekt for individet
- deltar i elevenes lek og samhandling
- alltid har ansvar for relasjonen
- bevisst skaper gode relasjoner bla. gjennom smil, positiv anerkjennelse, uformelle samtaler, bruk av humor, kjennskap til elevenes interesser, styrker og behov

Det gjøres en relasjonskartlegging med oppfølging to ggr/pr år i skole og i sfo. Se vedlegg

Det er avgjørende viktig at eleven får en følelse av å bli likt av den voksne.

CODE RELASJONER ER SMITTSOMT!

Den voksne utøver tydelig ledelse på en slik måte at gruppa oppleves som et trygt sted for alle elevene.

Gode rutiner og strukturer danner en ramme som gode relasjoner kan utvikle seg innenfor. I Alvdal følger vi følgende standarder for best mulig å sikre dette:

[STANDARDE FOR GOD UNDERVISNING VED AB rev 2024.docx](#)

Relasjon elev – elev

Elevene i gruppa tar vare på hverandre og er opptatt av at alle har det trygt

I en positiv skolekultur viser elevene omsorg for hverandre, og det kommuniseres tydelig at mobbing og krenkelser ikke er tillatt. Dette gjelder både i skole og i sfo.

Det betyr at elevene

- kjenner godt til hva som må gjøres for å inkludere alle. Dette skal ha **mye** fokus
- vet at noen trenger hjelp med å bygge vennskap.

7 Trygt skolemiljø

- samarbeider med alle
- fokuserer på å gi hverandre gode tilbakemeldinger
- er bevisst egen språkbruk
- viser respekt for andres personlighet, andres saker og utstyr
- deltar i felles oppgaver, rydding, og de fordeler arbeid likt
- følger forskrift om skoleregler Alvdal kommune :
<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2025-02-20-279>

Relasjon ansatte – foresatte

Relasjonen mellom ansatte og den enkelte elevs foreldre er preget av respekt, tillit og samarbeidsvilje

Skolen tar føringa i skole – hjemsamarbeidet. Det er i alles interesse at samarbeidet fungerer uten for mye friksjon. Relasjonen skal bygge på tillit, klarlagte forventninger og klare samarbeidslinjer. Får man til det, kan man unngå at uheldige forhold kan oppstå og utvikle seg. Skolen skal alltid hevde den lave terskelen for kontakt. Det betyr også at det uformelle og muntlige tillegges like stor vekt som det formelle og skriftlige.

Tiltak:

- Ved oppstart 1. og 8.tr. gjennomføres en skrytesamtale rett etter oppstart (bygge opp «go'kvota»). Relasjonsbygging!
- ta raskt muntlig kontakt med foreldre for å informere om episoder som har skjedd på skolen; 3-1-regelen (tre pos på én neg.), husk respekt!!

- det avholdes minimum to utviklingssamtaler i året
- det gjennomføres elevsamtale før utviklingssamtalen
- det arrangeres fellesmøter i tillegg til møter for trinnet
- skolen gjennomfører ulike arrangement der foresatte kan treffe de ansatte, for eksempel åpen skole og hyggekvelder (foreldrekvelder/Bli kjent-grupper)

Skolens samarbeid med hjemmene

Skolen har et åpent og aktivt samarbeid med foreldrene som

Voksne som ser, spør og bryr seg, har større mulighet for å finne ut om noe er galt.

gruppe

Det betyr at:

- samarbeidet skole – hjem skal preges av dialog
- foresatte sees på som en avgjørende ressurs for å skape et godt skolemiljø
- forventningsavklaringer ved alle overganger (b hage- b sk, b sk – u sk)

8 Trygt skolemiljø

- foreldremøtene skal være en god arena for å skape godt samarbeid om skolemiljøet

Tiltak:

- skolen lager en årsplan for samarbeid med hjemmet (møter og «dugnader») Hjem og skole jobber mot å forfekte de samme verdier og de samme positive forventninger til elever
 - felles føringer for grunnleggende samarbeid med hjemmene hva gjelder ukebrev, organisering av foreldremøter(utarbeide føringer)og utviklingssamtaler, kontakttid osv.
 - følgende tema blir tatt opp i foreldremøte hver høst:
 - skolereglene
 - skolens plan for godt skolemiljø og hva foreldrene kan bidra med for å skape gode relasjoner.
- Tips: FUG og Utdanningsdirektoratet idèbank
- ulike tema som blir gjennomført på trinnet

Bli kjent-grupper på 1. og 2.tr.

Skole og hjem har et felles mål; Barnet skal trives, og det skal lære! Da er det avgjørende at de drar i samme retning. Det vil ofte være sammenheng mellom et godt samarbeid mellom hjem og skole, og elevenes faglige og sosiale læring og utvikling. Foreldres holdning til skolen har stor betydning for elevenes engasjement og innsats, og et godt samarbeid mellom skole og hjem bidrar til at foreldrene får et positivt syn på skolen. Det uttrykkes tydelige forventninger om deltakelse, og det understrekes at alle foreldre har noe å bidra med. I Alvdal praktiseres derfor Bli kjent-grupper på 1. og 2.tr. med mulighet for utvidelse. Skolen tar initiativet til gruppene, foreldre står for gjennomføringen. Forventningene om deltakelse og dens

betydning skal være tydelig uttrykt. Det avvikles også møter for denne foreldregruppa, der rektor har ansvaret.

Når elevene begynner ved skolene i Alvdal

Forskning viser at elever som går i klasser der foreldre kjenner hverandre godt, presterer bedre sosialt og faglig

T Nordahl

Overgangene skal oppleves som forutsigbare og trygge for elevene

[Plan for overgang fra barnehage til skole NY](#)

[Plan for overgang fra barneskole - ungdomsskole](#)

Sikring av skolens fellesareal og skolevei

Skolen har prosedyrer og sjekkpunkter som gjør at skolens fellesarealer, uteområde, kultursal, hall m/garderober og skolevei oppleves som trygge steder. Skolen har ikke tilsyn på skolevegen, men skolereglene er gjeldende for elevene også til og fra skolen

Det betyr at alle elever skal føle seg trygge overalt mens de er på skolen, når de oppholder seg på skolens uteområde og på skoleveien.

Tiltak:

- skolen må drive kontinuerlig holdningsskapende arbeid enten det er i mindre grupper på trinnet eller når hele trinnet er samlet
- ved skolestart og midt i hvert semester drøfter kollegiet om skolens tilsynsordning fungerer tilfredsstillende.
- trinnene vurderer årlig rutinene og med særlig blick for ekstra utsatte plasser (skolegårdsundersøkelse, se vedlegg) for å avdekke utrygghet og/eller krenkende adferd.
- alle voksne i skolen har ansvar for å ta opp forhold ved tilsynsordningen som ikke fungerer tilfredsstillende
- alle voksne i skolen må gå inn i episoder hvor elever bryter skolereglene eller bryter regler for vanlig folkeskikk

FOREBYGGE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

Med forebygging tenker vi tiltak og rutiner som kan minske risikoen for at mobbing og andre krenkelser skjer. Fokus på særlige områder:

- Profesjonelle voksne som kan oppdage mobbing
- Elever settes i stand til sjøl å kjenne igjen mobbing
- Gode rutiner for tilsyn
- Forebygge digital mobbing
- Rutiner for å fremme et trygt og godt skolemiljø++ (tabell)

Mål: Krenkende adferd som foregår i og ved skolen blir avdekket og håndtert.

Skolene har profesjonelle voksne som kan oppdage mobbing.

Dette oppnås gjennom at:

- det er etablert en felles forståelse blant voksne i skolemiljøet for hva som er mobbing og krenkelser
- de voksne kjenner til risikofaktorer i skolemiljøet og tidlige tegn på mobbing, krenkelser og ekskludering
- voksne er til stede i elevenes lek og samhandling
- det er gode rutiner for hvordan man handler for å forebygge og håndtere ev. utrygge miljøer.

Denne type arbeid fremkommer i skolenes planer og årshjul.

Elevene settes i stand til sjøl å kjenne igjen mobbing

Dette gjøres ved at de gjennom undervisning:

- bevisstgjøres hva mobbing og krenkelser er

- vet at de har rett til å ha det trygt og godt på skolen
- vet at de har rett til å bli tatt på alvor når de ikke har det bra
- er informert om hva mobbing og krenkelser kan gjøre med et barn
- er informert om hva de kan gjøre om de ser noen bli krenket eller mobbet
- gjøres oppmerksom på rollen som *medløpere* og *tilskuere* og hva de rollene kan føre med seg
- får kunnskap og mot til å være uenige og å hjelpe andre
- utvikler dømmekraft mtp. digital mobbing og krenkelser
- får kunnskap om eget og andres personvern, hvordan teknologi og tjenester fungerer
- bevisstgjøres sin tilstedeværelse på nett
- får kunnskap om hva de kan gjøre for å stoppe digital mobbing og om hvor de kan henvende seg

Skolen har gode rutiner for tilsyn

Mål: Alle ansatte føler ansvar for at tilsynsordningen fungerer godt.

Tiltak:

- skolens administrasjon sørger for at det blir satt opp tilsynslistor. Dette gjøres hver høst før skolestart. Justeres fortløpende ved endringer
- alle må påregne å ha tilsyn/inspeksjon hver dag. Tilsyn før skolestart (8.15 – 8.30) og for bussvakt settes også opp
- Alle følger [Rutiner tilsyn](#)
- kontaktlærerne er ansvarlige for at tilsynsordningen fungerer på og for trinnet.
- særlige utsatte punkter og tidsrom for inspeksjoner skal vurderes på det enkelte trinn, men følgende punkter skal ha særlig fokus da de anses for å være mest utfordrende:
 - overgang time/friminutt/time, særlig når elevene skal inn eller ut, eller i områder elever ofte opptrer alene
 - garderobor i forbindelse med gym el svøm
 - bytte av inspektører i friminutt skal foregå **ute**, slik at man til enhver tid sikrer nok voksne der

Kommunikasjon lærer – elev – foresatte

Tiltak:

- kontaktlærer er ansvarlig for at trivsel tas opp som tema i alle faste utviklingssamtaler med elever og foreldre to ganger årlig.

11 Trygt skolemiljø

Dersom man får mistanke om krenkelse eller mobbing; undersøk!

- kontaktlærer gjennomgår trivselsplanen med sin klasse ved skolestart
- trivsel er tema i alle faste elevsamtaler
- kontaktlærer sørger for at trivsel er tema i foreldremøter på trinnet
- planen for trygt og godt skolemiljø er tilgjengelig på skolens hjemmeside. Foreldrene på 1.og 8. trinn bli gjort spesielt oppmerksomme på hvor de kan finne den.

Arbeid med sosial og digital kompetanse

Sosial kompetanse gjør oss i stand til å ta kontakt og samhandle med andre i ulike situasjoner, også kalt relasjonelle ferdigheter. God sosial kompetanse bidrar også til utvikling i bredere forstand, med tanke på at vi klarer å tilpasse oss situasjoner slik at læring og utvikling på andre områder blir mulig. Gjennom dette vil elevene også kunne utvikle motstandsdyktighet i møtet med ulike utfordrende situasjoner.

Tiltak:

- Skolen skal hele tiden jobbe med Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen, sosial læring og utvikling. Dette skal skje ved at det brukes tid på det sosiale i klassene, på trinnet og felles for hele skolen
- Skoler og barnehager i Alvdal bruker programmet [Livet og sånn](#); et opplæringsmateriell og andre ressurser for å styrke og fremme psykisk helse, skape trygt og godt miljø og forhindre mobbing

- Det settes av tid til arbeidet med sosial kompetanse gjennom ulike felles aktiviteter, utedager, samt at kontaktlærere fokuserer på dette gjennom skoleåret. Se [Sosial handlingsplan](#) .

Det brukes ekstra tid til dette arbeidet ved skolestart hvert skoleår, og spesielt for elevene på 1. og 8. trinn.

Foreldre skal få god innsikt i hva elever får av kunnskap og ferdigheter innen digital dømmekraft. Dette som en forutsetning for at elever og foreldre kan ha gode samtaler om hvordan man kommuniserer på nett, og at digital mobbing er sidestilt med andre former for mobbing og krenkelser.

Hvordan det arbeides med dette synliggjøres i skolenes årshjul.

Grunnskolen i Alvdal følger med på elevenes skolemiljø etter denne planen:

Form for kartlegging	Tidspkt	Ansvar for oppfølging
Vakt- og tilsynsordninger med tydelige ansvarsbeskrivelser Rutiner ved tilsyn.	Hver dag	Rektor/alle ansatte
Trinnets sosiale miljø er tema på trinnmøte. Elevene kan besvare korte spørsmål på ukesjekk/loggbok i tillegg	Ukentlig	Kontaktlærere
Gruppas sosiale miljø er tema på møter i sfo	Ukentlig?	Sfo-leder
Klassetrivel brukes etter behov. (sjekk m EHG). Elevsamtaler i etterkant hvis behov, sosiogram kan utarbeides. Behov for ytterligere undersøkelser vurderes (se ressursbank). K lærer rapporterer funn til rektor som avgjør videre oppfølging	Høst, vår	K lærer/rektor
Elevenes sosiale miljø er tema i klasse/trinngjennomgang min.to ggr/år	Høst og vår	K lærer/teamleder
Elevsamtaler min. tre ggr/år. K lærer rapporterer funn til rektor. Rektor avgjør videre oppfølging	Høst og vår	Rektor/k lærer
Utviklingssamtaler to ggr/år der elevene svarer på spørsmål om trivsel, krenkelser og mobbing. K lærer rapporterer funn til rektor. Rektor avgjør videre oppfølging	Høst og vår	K lærer/rektor
Elevundersøkelsen gjennomføres for alle elever på 5.-10.trinn?+ Resultatene analyseres i ledergruppa, i personalet, på trinn, team i elevråd m/helsespl og i FAU	Høst Januar	Rektor/kontaktlærer
Elevrådet tematiserer trivsel, mobbing og andre krenkelser som felles tema min. to ggr/år	Høst, vår	Elevrådskontakt
Trinnets sosiale miljø tema på alle foreldremøter	Høst, vår	Kontaktlærere
Alvdal kommunes avvikssystem (i Compilo) brukes ved brudd på loven etter alvorlige hendelser §12-4, 12-5 og 13-4	Ved avvik	Alle ansatte/rektor

RUTINER FOR Å FREMME ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ OG FOREBYGGE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
Skolen har en plan med tydelige mål og et årshjul (Årshjul MAL) for arbeidet med skolemiljøet.		Rektor
- Opplæring og informasjon til alle ansatte om Alvdal kommunes skoleregler - Alle ansatte vet hva som kjennetegner krenkende atferd og mobbing (omfatter også de som har sitt arbeid ved skolen med tilhørighet til andre enheter)	Felles p-dag ved oppstart av nytt skoleår	
Skolens ansatte drøfter skolens syn på: - Hva er godt skolemiljø? - Når er terskelen for å gripe inn? - Når skal skoleledelsen melde fra?	Oppstart av nytt skoleår	Rektor
Nye foresatte gjøres kjent med skolereglene. Foresatte til nye elever bør underskrive på at de har lest dokumentene om Trygt skolemiljø	Ved oppstart	Rektor/ass rektor/merkantil
Alle foresatte gjøres kjent med skoleregler og Alvdal kommunes plan "Trygt skolemiljø"		Rektor
Alle elever vet hva som kjennetegner krenkende atferd og mobbing og hvordan de kan melde fra om dette	Oppstart av nytt skoleår	
Tiltak og aktiviteter knyttet til elevenes skolemiljø drøftes i elevrådet	Flere ganger i semesteret	Elevrådskontakt
Elevundersøkelsen gjennomgås i ledergruppa, i personalet, i elevrådet, i FAU	Hver høst	Rektor
Kontaktlærer rapporterer funn fra utviklingssamtalene. Alle involverte parter drøfter tiltak for oppfølging og evaluering	Høst og vår (spesifisere uker?)	K lærer/rektor
Evaluering av skolens plan i personalet, herunder arbeidet med å fremme trygt og godt skolemiljø, vakt- og tilsynsordning, elevsamtaler og undersøkelser, individuelt retta arbeid, forebyggende arbeid mot mobbing og håndtering av dette.	Høst og vår?	rektor
Evaluering av skolens arbeid med skolemiljø i elevråd, FAU	Høst og vår	Rektor
Internkontroll	Løpende	Rektor

HÅNDTERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

Aktivitetsplikt jfr. Oppl kap. 12

Vi kan ikke lukke øynene for at mobbing skjer, for vi vet at det skjer av og til, og da er det fellesskapets plikt å reagere

Alle ansatte ved skolen har en aktivitetsplikt for å hindre krenkelser og mobbing. Plikten gjelder for alle ansatte og inntreffer når en ansatt får mistanke eller kunnskap om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Plikten inntreffer også om den ansatte er i tvil; man skal gripe inn, undersøke og ev. melde ifra.

Undersøke og ta på alvor

Skolen har en plikt til å undersøke saken og sette inn egnede tiltak. Det skal være lav terskel for å undersøke.

Rektor har ansvar for å rette opp situasjonen med egnede tiltak og lage en skriftlig plan for tiltakene. Skolen skal følge opp, evaluere og

15 Trygt skolemiljø

eventuelt justere og sette inn nye tiltak helt til eleven opplever at det er trygt og godt på skolen. Dersom det kommer melding om at det er en voksen som krenker, må rektor straks undersøke saken. Skulle undersøkelser tilsi at mistanken styrkes, behandles saken som personalsak og skal meldes i skolens avvikssystem. Parallelt med dette, skal rektor varsle skoleeier.

Henvendelser- muntlige eller skriftlige- fra foreldre og elever skal tas på alvor. Dersom skolen er i tvil om det bes om tiltak, skal det spørres direkte; *Vil dere at vi skal sette inn tiltak?* Henvendelser skal håndteres profesjonelt gjennom anerkjennende, åpen og likeverdig kommunikasjon. Sammen blir skole og hjem enige om oppfølgingsfrekvens.

Skolen skal sikre at saken undersøkes bredt nok, og at elevens subjektive opplevelse kommer fram.

Elevundersøkelsen

Det er obligatorisk for skoleeier å gjennomføre elevundersøkelsen på 7. og 10.trinn hver høst. I Alvdal gjennomføres undersøkelsen på 5.-10.trinn. De mest sentrale spørsmålene gjennomgås på forhånd, slik at man i større grad kan forstå hva det spørres om. Ledelsen drøfter resultatene med ansatte på trinn og i elevrådet. FAU får en orientering for å vise hvordan man jobber med skolemiljøet. Lærerne drøfter med elevene. De ansattes kunnskap om elevenes læringsmiljø er svært viktig for oppfølgingen av resultatene. Det er ved å sammenholde og drøfte deres erfaringer fra egne klasser med

resultatene fra undersøkelsen, at skolen kan utarbeide tiltak og videreutvikle elevenes læringsmiljø. Gode resultater må også løftes fram!

Verktøy for systematisk undersøkelse

Mobbing kan være svært komplekst og vanskelig å oppdage. Derfor

Skoler som vet hva de ser etter, oppdager mer enn andre!

må det jobbes systematisk for å avdekke hva som egentlig skjer elevene imellom. Graden av systematikk og hvilke verktøy som må brukes kan variere fra sak til sak. Undersøkelsesarbeid kan gjøres via *klassemiljøundersøkelser*, *elevsamtaler* og/eller *systematiske observasjoner*.

- *Klassemiljøundersøkelse*. Alvdal kommune har tilgang til kartleggingsverktøyet Klassesetrvsel. Her kan man få vite hvordan elevene forholder seg til hverandre., hvem er sammen med hvem osv. Mulighet for å utarbeide sosiogram i etterkant. Dette vil gi en visuell framstilling av de sosiale relasjonene i gruppa, og slik sett kunne gi retning for de voksne som skal starte sitt arbeid med samhandlingen i gruppa. Se vedlagte Ressursbank for flere undersøkelser

- *Elevsamtaler* gjennomføres med alle, min. tre pr. år. Trivsel er alltid tema. Samtaler kan i tillegg være påkrevd i etterkant av klassemiljøundersøkelse for å kunne gå nærmere inn på konkrete forhold
- *Systematisk observasjon* (se vedlegg) er aktuelt dersom det gjennom klassemiljøundersøkelse og/eller elevsamtale har fremkommet informasjon/indikasjon som må undersøkes nærmere for å se hva som virkelig skjer.

Data som grunnlag for refleksjon

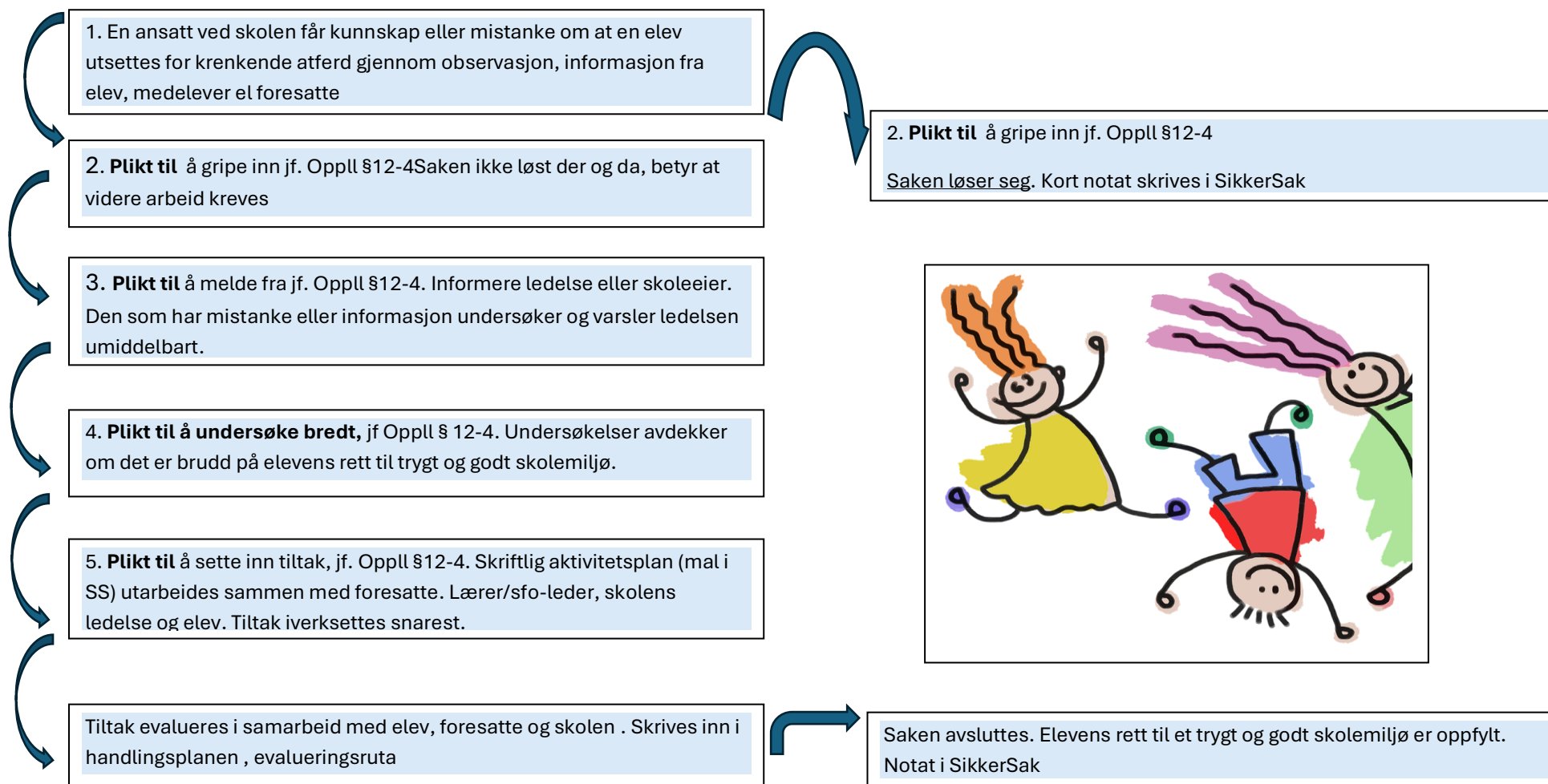
Avdekkingsverktøyene samla sett vil kunne gi et godt grunnlag for refleksjon. I noen tilfeller vil det være gunstig å bruke tid på avdekkinga, for slik å unngå at elevene merker at de blir iaktatt. Dersom det er fare for liv og helse, skal man sette inn strakstiltak og heller avdekke i etterkant.

Tiltak til barnets beste

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, det er en rettighet barnet har. Tiltakene som settes inn må ha det i fokus. Tiltakene skal være *lovlige, gjennomtenkte, tilpassede og målrettede*. Dette med den hensikt å få stoppet de elever som har negativ definisjonsmakt til å få gjenoppretta et trygt miljø. Tiltak skal derfor være retta både mot den som blir mobbet/utsatt og mot den/de som utøver. Det blir derfor tiltak både på individ-, gruppe- og systemnivå. Tiltakene skal utarbeides i samråd med elevene sjøl og deres foresatte, da barn er avhengig av voksnes støtte og veiledning.

§12 -4 RETTEN TIL ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ

Skolens ledelse har ansvaret for at oppfølgingen skjer i tråd med følgende rutine:

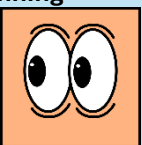
VEDLEGG/RESSURSBANK

RUTINER FOR SYSTEMATISK TILSYN

Del 1: Beskrivelse av hvordan tilsynet skal utføres (omarbeidet etter PALS-systemet)

Del 2: Fordeling av vakter og områder ..*hvis nyttig* **Slik skal du opptre ved tilsyn:**

Ha tilsyn og veiledning på en slik måte at du hele tida har oversikt over de deler av uteområdet du har ansvar for	Bevegelse 	Beveg deg hele tida slik at du kommer i kontakt med så mange elever som mulig Beveg deg i uregelmessige ruter, slik at du vet hva som foregår på området Vær spesielt oppmerksom på områder der det kan oppstå konflikter
	Skanning 	Se og lytt hele tida. Følg med på de ulike aktiviteter, slik at du vet hva som foregår på området Se etter ønsket og uønsket atferd. PS! Vær spesielt oppmerksom på områder der det kan oppstå konflikter Øk muligheten for positiv samhandling og det å oppmuntre ønsket atferd
Vær positiv og oppmuntrende for slik å støtte positiv atferd	Positiv involvering 	• Involver deg ofte • Vær åpen, vennlig, hjelpsom • Forsterk positiv atferd
	Oppmuntring 	• Bruk anerkjennelser eller belønning for positiv atferd • Gi anerkjennelsen så raskt som mulig • Bruk 5:1-regelen(fem gode på en dårlig..)
Håndter problematferd på en konsekvent måte. Bruk milde, rimelige og forutsigbare konsekvenser	Håndtering av problematferd 	• Korrigjer atferden umiddelbart • Fokuser på den atferden som skal stoppes • Håndter utfordringen så privat som mulig(to-mannshånd) • Rolig, bruk enkelt språk • Vær vennlig og bestemt • Stopp argumentasjoner • Opptre rettferdig

Skolegårdsundersøkelse

Til læreren

DETTE ER SKOLEGÅRDSUNDERSØKELSEN:	SLIK GJØR DU:
Skolegårdsundersøkelsen gjennomføres som en elevsamtale. Etter noen spørsmål skal eleven sette kryss på kartet der han/hun oppholder seg og føler seg utrygg. Hver elev skal ha et nytt ark, slik at de ikke kan se hva andre har svart. Når alle samtalene er gjennomført, tegner du inn røde og grønne kryss på hver sine ark. Leveres rektor	Les følgende tekst for elevene: På vår skole skal alle ha det bra. Ingen skal bli ertet eller plaget. Jeg vil gjerne vite hvordan du har det i friminuttene/når du er ute. Stille følgende spørsmål: • Hva liker du å gjøre i friminuttene? • Har du noen å være sammen med i friminuttene? • Har du blitt plaget? • Har du sett noen andre bli plaget? Se på kartet over skolen. Sett kryss(hvis behov) • Hvor liker du å leke? Sett kryss med grønt • Er det noe sted du opplever utrygt? Sett kryss med rødt • Hvor bør voksne være? Sett kryss med rødt

Kart over skoleområdet

SJEKKLISTE VED MISTANKE OM MOBBING

Trinnteamet gjennomgår sjekklista. Er det svart «ja» på flere av spørsmålene, er det god grunn til å igangsette undersøkelser med formål om å avdekke mobbing.

	Ja/nei	Kommentar
Er det særlig sårbare elever i gruppa?		
Har noen av elevene tidligere vært involvert i mobbing?		
Er det ekskluderende atferd i gruppa?		
Har det vært endringer i forholdet til de voksne i gruppa?		
Ser det ut til at det er uvanlig mange klikker i gruppa?		
Er det elever som har <u>høy</u> status i gruppa?		
Er det elever som har <u>lav</u> status i gruppa?		
Har det vært episoder med utagering/vold?		

Observasjon

En observasjonsprosess består av ulike delprosesser som det er viktig å være oppmerksom på når vi observerer. Observasjonsprosessen tar alltid utgangspunkt i konkrete utfordringer eller problemstillinger i pedagogisk praksis, der vi har behov for mer informasjon for å kunne handle hensiktsmessig til barnas beste og i samsvar med den pedagogiske oppgaven (Nielsen, M.M.mfl,2016)

Forberedelse Før observasjonen starter, må de som skal observere være omforent om en rekke forhold:	Hva trenger vi å vite?
• Hva ønsker dere å finne ut? • Hvem skal observere? • Hva skal dere fokusere på i samhandlingen elevene imellom? • Hva slags type observasjon egner seg best til formålet? • Skal dere konstruere noen situasjoner eller studere naturlige situasjoner? • Hvem skal foreta observasjonen? • Når, tidspunkt og tidsrom? • Hvordan skal observasjonen nedtegnes? • Hva er tidsplan for analyse og planlegging av tiltak i etterkant av observasjonen?	1. Temperament • Lett • Langsom å “varme opp” • Vanskelig 2. Sosial kompetanse • Empati • Perspektivtaking • Sjølkontroll • Sjølhevdelse • Følelsesregulering • Samarbeidsevne, ansvarlighet og inkludering • Lekeferdigheter 3. Språk • Forstå innhold i språk • Kunne uttrykke følelser og meninger 4. Samspill og kommunikasjon mellom elever

Observasjonslogg i klasserommet

Trinn:		
Enkeltelev:		
Observatør:		
Varighet:		
Dato		

OBSERVASJONER

Under observasjonen er det viktig å skrive det du ser , ikke det du tror du ser. Vær kort og konkret i beskrivelsene!

1. Organisering

	HVA SER DU?	KOMMENTARER
Undervisningsform	Variasjon av ulike organiseringer? Elevaktiv undervisning?	
Antall voksne	Antall voksne i rommet? Hvordan fordeler de seg?	
Antall elever	Er alle elever til stede? Fordeling g/j?	
Organisering av elevene	Organisering av pulten? Gruppeindeling?	
Fysisk miljø	Hvordan ser klasserommet ut? Orden? Læringsfremmende?	

2. Klassemiljø

	HVA SER DU?	KOMMENTARER
Elevaktivitet	Hvor aktiv er elevgruppa? Svarer de på sp mål fra lærer, engasjerer de seg, kommer de med egne innspill? Samhandler de med hverandre, jobber individuelt, samarbeidsformer etc.	

Lærer som klasseleder	Hvordan fremstår den voksne? Se etter smil, blikk, kroppsspråk, ros, positiv anerkjennelse, tydelige forventninger og beskjeder, klare oppgaver, gode forklaringer, oppfølgingsspørsmål, sensitiv for begynnende uro osv.	
Elevrelasjoner	Hvordan foregår det sosiale samspillet mellom elevene? Hvem tar kontakt med hvem? Hvem snakker uten å få ordet? Hierarkier, /uheldige gruppedynamikker? Blikk, andre nonverbale signaler, kommentarer?	

3. Eleven i klasserommet

	HVA SER DU?	KOMMENTAR
Kontakt med andre elever	Hvem tar eleven kontakt med? Hva slags respons får eleven? Hvem tar kontakt med vedk (verbal/non verbal). Blikk, smil, kroppsspråk?	
Plassering i rommet	Hvor sitter eleven? Hvem sitter foran, bak, ved siden?	
Aktivitet i undervisningen	Hvor aktiv er eleven i undervisningen? Se etter om eleven svarer på spørsmål fra lærer, følger med, er opptatt av andre ting osv.	

4. Overgangssituasjoner

	HVA SER DU?	KOMMENTAR
Lærerens rolle	Tydelig instruksjon, lærers tilstedeværelse osv.	
Klassen i overgangssituasjoner	Hvem snakker med hvem, blikk, annen nonverbal kontakt e.l. Går overgangen raskt og rolig? I hvilken grad får elevene med seg beskjeder og har oversikt over hva som skal skje?	
Eleven i overgangssituasjoner	Hvem er eleven i kontakt med, plassering, nonverbale signaler osv. I hvilken grad får eleven med seg beskjeder og har oversikt over hva som skal skje?	

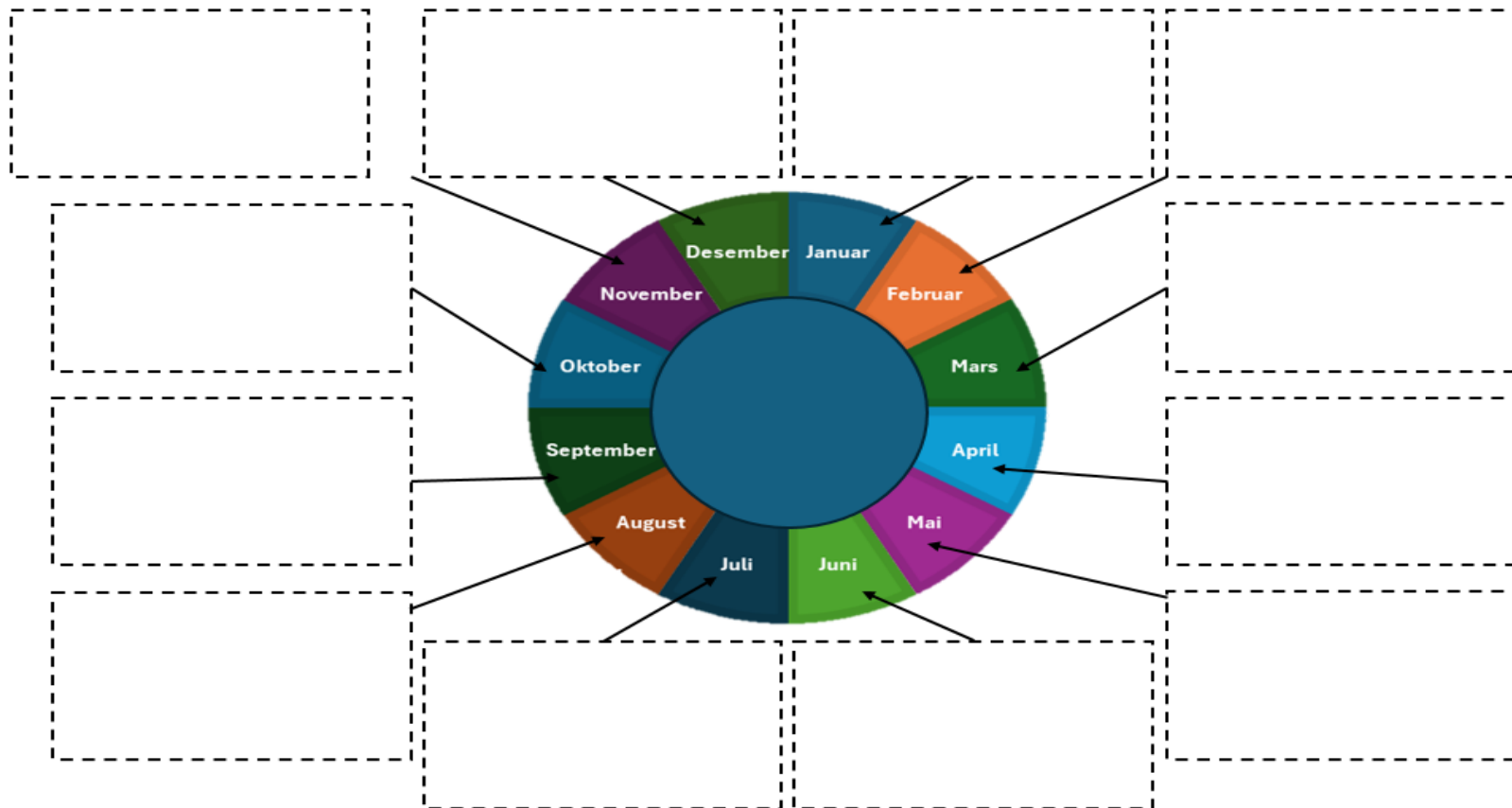
5. Friminutt

	HVA SER DU?	KOMMENTAR
Organisering	Lærers rolle ved overgang til friminutt? Gir lærer tips til aktiviteter, styrer lekegrupper, tips til samhandling? Er det organiserte voksenstyrte aktiviteter ute i friminuttet? Tilgjengelig utstyr for lek og aktivitet?	
Kontakt elevene imellom	Er elevene sammen? Hele klassen, på tvers, små grupper, to og to eller alene? Hva gjør de? Se etter både verbal og nonverbal kontakt eks. Smil, blikk, kroppsspråk	
Eleven i friminutt	Deltar eleven i aktivitet med andre? Går eleven alene? Grad av konflikt?	
Tilsyn	Er det synlig tilsyn i alle sonene på skoleområdet? Beveger de voksne seg rundt med blikk på elevene? Virker de voksne åpne og tilgjengelig for elevene? Lærers rolle i friminutt	

6. Oppsummering

	HVA HAR DU SETT?	KOMMENTAR
Klassemiljø	Hva tenker du knyttet til det du har sett? Lærers rolle i klasserommet, kontrollen, varmen, hvem styrer hva blant elevene, hvordan har de det i kl rommet, hvordan er de mot hverandre osv.	
Eleven i klassen	Hva tenker du knyttet til det du har sett? Elevens rolle i miljøet i klassen, hvem styres, hvem påvirkes, er eleven pos eller neg bidragsyter osv.	

MAL ÅRSHJUL

Stopp samtale

Skolen må ha god oversikt over situasjonen før stopp-samtalen gjennomføres.

Benytt gjerne verktøy og samtaleteknikker fra snakkemedbarn.no og [Dialogisk samtale Udir](#)

Samtale med utsatt	Samtale med utøver
Start med å si at du vet om krenking/mobbing	Start med å si at du vet om krenking/mobbing
Si klart og bestemt at dette ikke er greit, og at det skal stoppe (gi støtte)	Si klart og bestemt at du og skolen ikke aksepterer det, at mobbingen skal ta slutt umiddelbart, og at rektor er informert
La elevene fortelle om sin opplevelse uten å presse	Spør om eleven vil si noe (lytt, gå ikke inn i diskusjon)
Fortell i grove trekk hva du/skolen skal gjøre, og at rektor er informert	Gjenta at mobbingen skal ta slutt umiddelbart
Avslutt ved å fortelle om hvordan du skal holde eleven oppdatert om hva som skjer framover. Avtal et nytt møte	Inviter den som mobber til samarbeid, f.eks. ved å spørre om han/hun har sett at andre plager den som blir mobbet. Hvis ja, Spør hva eleven kan bidra med
Kontakt elevens foresatte	Hva trenger eleven av hjelp fra voksne for å klare å endre atferd som oppleves som krenkende?
	Avslutt med å fortelle at saken følges opp videre, og følg eleven tilbake til klassen
	Hent ut neste elev
	Kontakt eleven(e)s foresatte

Mal for melding om mottatt bekymring om skolemiljøet

Alvdalskole mottok bekymring for skolemiljøet på **trinn/skolen** fra **elev/foresatte** via **epost/utviklingssamtale/telefon** datert

Etter opplæringsloven §12-1 har elever rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme elevenes læringsmiljø, og alle som har sitt arbeid på skolen har en aktivitetsplikt dersom en ser at noen har det vanskelig. Skolen skal så langt det finnes egnede tiltak sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Vi viser til henvendelse av **(dato) fra foresatte** i **epost/utviklingssamtale/telefon** til **kontaktlærer/rektor** og som angår skolemiljøet for **“elevens navn, født**

Skolens ledelse vil innhente informasjon om saken. I undersøkelsen vil det blant annet bli benyttet samtaler, observasjon og loggbøker. Vi inviterer til et oppstartsmøte **dato og klokkeslett** med foresatte, **rektor/kontaktlærer/sfo-leder**

OPPSTARSTMØTET VIL HA FØLGENDE AGENDA:

- Presentasjon av skolens rutiner for håndtering av §12-saker
- Informasjon om saken fra hjem og skole
- Definere plan for videre undersøkelse og oppfølging av eleven(e) og foresatte
- Dato for oppfølgingsmøte

Gi tilbakemelding til **navn på saksansvarlig på skolen** via **appen, epost eller telefon** dersom tidspunktet ikke passer.

rektor Alvdalskole

KARTLEGGING AV RELASJONER BARN – VOKSEN (Kari Pape)

Relasjonen mellom voksne og barn er en viktig faktor for barns læring og utvikling. Det er den voksne(profesjonelle) som har ansvar for å sikre en god relasjon. Relasjonsskjema(utviklet av Kari Papa) er delt inn etter fargekoder. Alle voksne på trinnet/teamet skal kartlegge sin egen relasjon/holdninger til det enkelte barn.

Dersom relasjonen ikke er god, er det den voksnes oppgave å endre relasjonen.

Gjennomføring

1. Skriv navn på alle barnet i din gruppe inn i oversiktsskjemaet. Ansatte som er i flere grupper, bør gjennomføre med alle de er i en relasjon til.
2. Det brukes fire fargekoder for avkryssing; rødt, svart, blått, grønt
3. Gjennomføres individuelt først. Hver ansatt krysser av for hvordan de opplever relasjonen til hvert enkelt barn. En skal ikke drøfte med andre før eget svar er satt. NB! Det er nødvendig å svare ærlig for at en skal kunne gjøre noe med det som bør endres.
4. Når alle ansatte har kryssset av individuelt, drøftes resultatet med de som jobber på trinnet/i gruppa.
5. Dersom det fremkommer at det er mange barn som ansatte har en svak relasjon til, drøfter gruppa hva som kan gjøres for å snu dette. Se refleksjonsspørsmål til hver fargekode.
6. Dersom det fremkommer at det er èn/noen av de ansatte som har en svak relasjon til ett eller flere barn, hjelper kollegaene vedkommende til å se barnets positive sider.
7. Kartlegginga er kun et prosessdokument og skal makuleres etter drøftingene er gjennomført.

Fargekodenes betydning

RØDT

Elev du har et veldig godt forhold til, er lett å like. Elev du umiddelbart forstår og blir glad i. Denne eleven får “trække inn i sjela di med støvler på”. En elev som gjerne får privilegier.

SVART

Elev du opplever en vanskelig relasjon til. En elev som lett kan få det til å “koke over” for deg, en elev som gjør at du kan bli mer sint enn situasjonen skulle tilsi. Det kan også være en elev du kjenner en avmaktsfølelse overfor, blir usikker på hvordan du skal møte ham/henne.

BLÅTT

Elev du sjeldent har kontakt med. Eleven tar sjeldent kontakt med deg, og du tar sjeldent kontakt med eleven.

GRØNT

Barn/ungdom du opplever å ha utmerket kontakt med, men der kontakten allikevel ikke er på rødt nivå.

BARNETS NAVN	RØD, BLÅ, SVART, GRØNN	TANKER/REFLEKSJONER
